

PLATE

是也 則則然則其和則則然也

611 301

Երասմուսն ի նաւ պոխիւ , 23 դեկտեմբերի :

ԲԱՆԱՍԻ ԲԱՆԱՆՔ

ի տէր Մատթէոս Աբբեպիսկոպոսէ և Պատրիարք մեծի Աբբայանիստ մայրաքաղաքիս Կոստանի իւստոյոյ գիտութիւն լիցի համօրէն լրտթեանս արք եկեղեցւոյդ ։

Ո ի որովհետեւ ուսեալ եմք ՚ի սրբոց գրոց և պատածային սրառախրանաց , որ մեր բարեմաներուն յաջող բարեբաղդութեանց վրայ ուսումնամբ , և ձախող պատահարներուն վրայ պրծմբ և սգամբ , և մեր բարերարներուն բաւականութիւն ընեմք , որ անոնց ունեցած բաւական փոխադարձ առեւտրութեամբ մենք ալ ինք բարիքները վայելեմք ։

Եւ անչափ սքանչելի օրէնք մըն է , որ առ հաւանական զամենայն մարդ՝ ո՛ր և իցէ ազգի կամ կրօնէրբոյ եղած ըլլայ , կրճռագատէ և կըտորաւորէ սր հնազանդին բարեմտութեամբ , և ՚ի որո՞ղ դնեն բարեյօժարութեամբ և սիրով ։ Այժմէր անձին բարեկամ կամ բարիք կամեցողներուն համար այս Աստուածաճառոց պարտաւորութիւնը լինի , հապա մեր բոլոր ազգին և հայրենեացը վրայն բարեկամ , այլև բարերար՝ դթած՝ իրեանոյ՝ և պահպանող սէրութեանը սրբան պարտաւորութիւնն ։

—Փարիզը Պարսից արտաքին կարգի դեպքան վեհաժողովը Միջուր Մէհէմէտ Լէւիանը ամուսն 14ին կիրակի օրը հասու Ղազընայէն Անթուրիւ շաքեհաւով և ընկերութեամբ բաղմամբի ծառայից : Յիշեալ երեւելի անձին իշխանութիւն տրուած է վեհաժողով Շահէն , որ Տաճկաստանի և Պարսից մէջ եղած պաշտպանութեան թեթեմաստեղները օմանեան կառավարութեանը հետ կարգադրելով օգտատարաւ Սուլթանին վաւերա կան հաւանութեանը մատուցուի յիշեալ պաշտպանութիւնը :

Իսկ այժմ ազատեցաւ հայոց տղերք այն անողորմ սուրեն . ազատեցաւ Հայաստան աշխարհքը անոնց յափշտակութենէն և աւերութենէն . և այսուհետեւ հանդարտ կրկնելեն Մտուծոյ տը վաճ բարիքը , խաղաղութեամբ և հանգստութեամբ կը պայծառանան սուրբ Վանքերը և բոլոր Ուխտերը ամենայն բարեկարգութեամբ և շնորհութեամբ . կը նորոգին և կը լեցուն միաբաններով

—Մեծ միտմտաւ թեանք իմացանք թէ Կոտտանդնուպոլսոյ մէջ Միջագիւղի բնակիչներէն քանի մը ուսումնասիր անձինք յատուկ ընկերութիւն մը կարգադրելով մէջերէնին (Ժամագարան Վ Էրժանդ) թեան անուամբ սենեակ մը հաստատուր են , որ

Այն ինչպէս եղաւ Հայաստանն աշխարհքը տասնիկ անգում իմ եւ անտրքում բռնակալներէրուն ձեռքէն ազատու իրաւոր նման եղաւ առ օրերս եւ իսկ մէկ ինկ կողմը Վլադիմիր բռնած աշխարհքը, որ ազաւ տեցաւ այն կողմը տիրապետող Նուբէա եւ իսկ բոքալի բռնած ապստամբաց գլխաւորներէն, ուրտըր վերայիշեալ Պետերբան պէյին պէս հօր եւ յաղթող (Սմանեան տէրութեան ձեռքը անցեր էն, եւ հանդատու թիւնը եւ բարեկարգութիւնը նոր կարգադրու թեալքը կըտիրեն հիմայ այն կողմերը: Ապա ոքբան ուրախութիւն պէտք եւ մեզի ունենալ աթմ որ մեր հայրենիքը՝ ողորմելի Հայաստանն աշխարհքը ասանի անիրաւ բռնակալութեան ձեռքէն ազատեցաւ, նմանապէս եւ ինչոյ հասարակութիւնն Վլադիմիր աշխարհի եւ Սլաւոն կըպարտաւորիմք արգարու թեան եւ երախտադրու թեան օրինօք, որ մեր հօր տէրութեանը ամենայն ուրախութեամբ սրտի շնորհակալ ըլլամք, եւ միաբան ինդրուածովք աղօթք եւ բարեմաղթութիւն ընելք առ Վստուած՝ ըսելով, կեցցե՛ք Սլաւիան Մէծիտ բարեկաղթ հօր եւ Մեքնակալ թաւաւոր եւ բարեբար տէրն մեր, կեցցե՛ք Սլաւիտէ Սլաւիան բարեօրիտ եւ ողորմած Մայր Նա

1848 թվականի մին պիտի բացուի : Այս թանգարանին մէջ ազգային ամէն տեսակ լրագիրներէն ՚ի գտաւ , (որոց արդէն ստորագրուած է յիշեալ ընկերութիւնը) հետզհետէ ամէն տեսակ օգտակար գիրքեր ծախու առնուելով պիտի վերանային . և այս կերպիւ քանի մը տարիէ ետքը կը յուսամք թէ օրինաւոր և ճիշտ գրքատուն մը կընայ ըլլալ , որ մայրաքաղաքիս ուսումնասէր երէտասարդաց ընթերցասիրութեան փափաղը լեցընելէն ՚ի դատ Միջազգային հայագիւ բնակչաց ալ պատիւ պիտի ընէ : Այս ընկերութեան բաժնորդ գրուողը տարին 60 զուրուշ կանխիկ վճարելով , իրաւունք պիտի ունենայ թանգարանին մէջ գրք նուաճ ամէն տեսակ գրեանց և լրագրաց ընթերցումը փոյլել : Աւելորդ կը համարինք այսպիսի պատուական ընկերութեան մը բազմաթիւ օգուաները մի ըստ միով պատմել առատօր . քանզի ամէնուն յայտնի բան մըն է . փանտոր կազմէ մը ազգասիրաբար զյարգի հասարակութիւնը , որոյ սրբի իւր տալիքական ուսումնասէր և ուսնող մը քաջալեր հանդիսանայ յառաջդիմութեանը այս նորահաստատ թանգարանին : Երբեք անոնք , որուն մասնաւոր յայտարարութիւնը և աւոր ընկերութեան պայմանները (ըլլաւոյ հետեւեալ թերթովը կը լստատանամք հաղորդելու մեր բարեսէր ընթերցողացը :

ՄԵԼԱՆԻՅ . 10 դեկտեմբեր : Պիտի յիշուի խորհուած 400 արտանայի կարանաւորները անցած շաբթու հասան ՚ի Սէլանիկ . բայց ճանապարհին անտիկ յոգնելով և եղանակին խտուութեանը չգիտնալով՝ մէջքնէն 18 հոգի մեռան . ուստի մնացեալ 382 հոգին այսօր Մէլիէ Պաշէ շտեկուով իրանաւորուածօրիս խորհուեցան : Ռուսիի բանակին նախորդ արտաքսէտ Տարսիսի Քէյսի փաշան քանի մը օրէն պիտի մեկնի Եգիպտոս : Պիտի յիշուի Կոստանդնուպոլիս դաւանող համար : Արեւի գիշեր աստիկ փոթորիկ մը արտահանեցաւ որ 3-4 ժամ դիմացաւ . բայց բարեբաղդութեամբ մեծ փնտ մը չդատաւարեց ցամաքը . Բոսնիա մարտը ծովէն փայտլ նայուէս ըլլաւ : Փոթորիկէն ետքը

ընի Կոստանդնուպոլիս և հասարակութեան . կեցցին և ծիրանածնուեց : Հազարաւոր բարեգութեան զորմած թագաւորին մերց . հաստատ արհեստէ տէր զբարձրագոյն փոխարքայ Ստորագրումի վերայ բարձու իշխանութեան իւրց . և զինմա փայլ Միւշերս և վարդապետութեան Կոստանդնուպոլիս մեկնային զորացուցէ և կարողացուցէ ՚ի գործ և ՚ի պաշտօն փառաւորութեան իւրեանց : Աւելորդ ամենեքեան սիրելիք մեր՝ ըսելով զայս ամենայն երախտիս Կորին Կոստանդնուպոլիս և հասարակութեան , ՚ի ժամանակ կոնդակիս՝ յատենի որբայ եկեղեցւոյ ձերց միտքան ձայնիւ և բողկ կատարած բարեմաղթութեամբ խնդրեալք Մուսուծոյ զերկարութիւն կենաց Կորին Օգոստոս փառ Կոստանդնուպոլիս Սուլթան Կորիւ Մէճիտ բարեգութեան և բարեյաղթ ինքնակալ թագաւորիս մերց , և բարեսիրտ Սորն տգնաւորութեան Սուլթան Սուլթանին , և ծիրանածնուեց Հազարաւորից , և համայն Կոստանդնուպոլիս մեծագոր տէրութեանն : Որպէս զի կըրալ կեցցեն ՚ի արտօնաւ հօր ինքնակալ թագաւորութեանն՝ շնորհօք և մարդասիրութեամբ երկնաւոր թագաւորին և Քրիստոս մեր Բոսնիա , որ է օրհնեալ յաւիտեանս ամէն :

Ի Կոստանդնուպոլիս 21 նոյեմբերի 1847 :
Ի Կոստանդնուպոլիս ամենայն Հայոց :

առաւ անձրեւ մը եկաւ և գէպի առաւօտ արեւ ծագ և հանդարտ օդ մը ունեցանք :

ՊԵՐՈՒԹ . 5 դեկտեմբեր : Այս նահանգին խոհեմ և մարդասիրական կառավարութիւնը , ինչպէս որ կը յուսուցուէր բարեյաղող արդիւնք ունեցաւ . քանզի հանդատութիւնը և բարեկարգութիւնը կը տիրէ բոլոր Եսթրետանի մէջ . որուն բնակիչները աղէկ ճանաչելով օսմանեան կառավարութեան իրենց վրայ ունեցած հայրական դուժը և բարի դիտաւորութիւնները , այսուհետեւ ականջ չեն գներ օտար աղբեցութեանէ յառաջ եկած խռովայցի և դայթակրական թերութեանց :

ՄՍՏՍԻՍ ԼՈՒՐԻՍ

ԱՆՊԱՆԱ . Պաշտօնէից խնդրոյն համեմատող դային պատգամաւորաց ժողովը , նմանապէս որ անրուն խորհրդարանը որոշեցին , որ յատուկ գործակալներ կարգուի ձիւղ տեղեկութիւններ արանաւոր համար Նիզդիոյ առեւտրական աստիկ ձախորդութիւններուն պատճառացը վրայօք : Պատգամաւորաց ժողովին մէջ Իսլանայի դոժ բաղդ փեշակին վրայօք ալ երկար քննութիւններ եղան , և Ռօհն Օրօնէլը ըսաւ թէ , «հիմաւոր հիմն հոյն է . որուն պահաւորութեանը համար է որ զմտաւորն անկարգութիւններ կը պատահին . ուստի եթէ գործը ընթել կուզէք , անոր պատճառը ընթելու ձար մը գտնելու է » :

Օուից ցերիի գործոց վրայօք Մեծին Տրիդալիոյ կառավարութիւնը խնդրանէ անտի ընդհանուր դաշնաւորութեան իրաւունքը ճանաչելով ամենեկին չուզէ անոր սրկնաւոր ընթացքին միջամեխ ըլլալ : Բայց ետքը Կաղկէոյ կառավարութեան թախանձակիւն խնդրոյն զիջանալով , ինչպէս որ Եդրո Քէրիմթիմը հրապարակաւ յայտնեց արտաւարաւորաց ժողովին մէջ որ ՚ի 30 նոյեմբերի Նիզդիոյ խորհրդարանը համեմատեալ իւր բարեկամական միջնորդութիւնը մատուցանելու , միաբանութեամբ միւս չորս տէրութեանց , Օուից ցերիի երկու հակառակորդ կողմանցը : Սակայն

Ի տէր Մատթէոս Լըբեպիտարոս և Պատրիարք մեծի Լըբայանիտ մայրաքաղաքիս Կոստանդնուպոլիս գիտութիւն լիցի համարէն լրութեան տարբերեցուցաւ :

Յայտնի է բարեպաշտութեան ձերութ , որ մեր սիրելի հայրենիքը՝ Հայաստան աշխարհը՝ որ ամենայն աշխարհաց և աղբաց առջեւ . Հայոց աղբիս պարծանք մըն էր իրեն՝ անհամեմատ և աննման ձիւրքերով , այսքան հարկաւոր տարիներէ ՚ի վեր աստատմը և աշխարհաւոր Քրդաց անաղարմ և անգութ բռնակալներուն ձեռքը ինկած մաշնրված , աւերակ և անապատ էր դարձեր . և անմուռն չբարբառով կուլար կ'ողոր իւր սիրելի զուճակները սղորմի լի աղբ : Հայոց , որ այն մարդակերպ դաղաններուն պատառաղ ժանեացը որս ինկած էին տարաբաղդութեամբ :

Իւ որովհետեւ ամենողորմ Կոստանդնուպոլիս ձգէր իւր ժողովուրդը անտանելի գերութեան մէջ , ինչպէս օրինակ է մեզի Իսթանբուլոյ աղաւթի նը եղ իրարացուց գերութեանն . նայեցաւ երկինքէն Հայոց աշխարհին վրայ , որ առ փայրենի Քրդաց անտաններուն արօտ և ձարակ էր եղեր . և իւր առաջնատեղը մարդոյն ամենագեղեցիկ բնակութիւնը առ գաղաններուն որջ էր դարձեր : յիշէք իւր բարեբար կամօքը Հայի նա հապեղին անտանաւորութեան և անկար , որ

մինչև այս միջնորդութեան պայմանաց կարգադրուիլը , ընդհանուր դաշնաւորութեան զորքը հրամանատարութեամբ Տիւֆուր սպարապետին , միաբանեալ եօթ նահանգաց վրայ բայելով հաղգանդեցուցին զանոնք անմիջապէս և առանց մեծ արեւնահեղութեան , և պատերազմը վերջացաւ : Ուստի հինգ մեծ տէրութեանց միջնորդութիւնն ալ այսուհետեւ պաշտօն մը չունի ՚ի գործ դնելու : Երո Քէրիմթիմին յայտարարութեանը համեմատ , որ պատգամաւորաց ժողովին մէջ ըսաւ . «պատերազմ չըլլալ Տուլայցիի մէջ , միջնորդութեան չընտրուաւ » : Այս յառաջ բերուած հաստատուն վկայութիւններէն յայտնի կըրայ թէ . Նիզդիոյ կառավարութիւնը երբէք անիրաւ համարեց ընդհանուր դաշնաւորութեան հայրենաւորական ընթացքը . թէ և ամանք ասոր հակառակ կուղին հաստատել . բայց առանց վկայութիւններ կամ յույսով ունեցալ խօսքեր յառաջ բերելու :

ԳԼԱՂԻԱ . Փարիզ 7 դեկտեմբեր : Մայրաքաղաքիս լրագիրները պէտքէն մեկնութիւններ կուտան Նիզդիոյ կառավարութեան ըրած յայտարարութեանը Օուից ցերիի գործոց համար ըլլալու միջնորդութեամբ վրայօք : Կաղկէոյ աղբ և չուզէր , կը Քոստէր անուն լրագիրը ինչպէս որ մեր պաշտօնականները միջնորդութեան կուղին . որ Հեռուեան դաւարութիւններ կընէ ՚ի գործ դնելու իւր իրաւունքը ներքին բարեկարգութեանց վրայօք , ալ ընդհանուրին գաղղոյի աղբ Լըրո Քէրիմթիմին դիտաւորութեամբ համեմատ կը յայտնայ որ բարեկամ ժողովի մը ներքին անկարգութեանը յարգութիւն մատուցուի : Տե՛ծքաւ Քիւր լրագիրն ալ հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ յիշեալ միջնորդութեանը (մեծաբանի) վրայօք : «Հոկտեմբերի սկիզբէն ՚ի վեր մօտակի զոն համաձայն էր Լասթիոյ կառավարութեանը հետ . և նոյն տոնոյն 19ին Նիզդիոյ դեսպանատանը ազգաբարակաւ թուղթ մը հարկուեց որ Հեռուեան դաշնաւորութեանը պիտի խորհէր դաշնակից հինգ տէրութեանց կողմանէ : Նիզդիոյ կառավարութիւնը խորհան իւր դիտաւորութիւնը յայտնած էր թէ ինչ կերպիւ որ ըլլայ , ինք չուզէր միջնորդութեան ձեռք գործնելու գործին մէջ . քանզի ընդհանուր դաշնաւորութեան խորհրդարանը (սիւթ) բարոյական և նիւթական բաւական զօրութիւն ունենալով , կընային անոր

աշխարհքիս մէջ առաջին կուտաւորութեան հեղինակ բարեբնական աշխարհիկ վրայ պարծենցող Քէրիմթիմ անտանաւոր սրի դուր զարկաւ գետինը փռեց անոր վիթխարի մարմինը :

Այս անման և գեղեցիկ աշխարհը՝ Հիմա ատանկ անողորմ բռնակալներուն ձեռքը սղորմի տեսնելով , գթացաւ ողորմեցաւ իւր անտանաւոր անհուն բարեբար կամօքը , շարժեց ՚ի գութ և ՚ի կարեկցութիւն՝ բարեգութ և բարեխաւժ Սուլթան Կորիւ Մէճիտ Լըբային մերց բարեսիրտ և սղորմած բնաւորութիւնը , որ իւր օգոստոսիաւ կայսերական վեհախառնութեամբ հրամայեց աս աշխարհին աղաւթութիւնը այն անկարծ բռնաւորներուն ձեռքէն :

Իւ որովհետեւ աս բարեբարութիւնը յատկապէս Հայոց աղբին վերաբերեալ է , մենք ալ արդ տաւոր ցանք երախտայիտութեան օրինօք զիջել ցերեկ հսկում պղծք և պաղատանք ընել առ Կոստանդնուպոլիս , որ իւր ամենակարող լըժ հոյանի և օգնական ընէ տէրութեան հնազանդը և բարեկարգ և արիւրաբար պատերազմող զօրաց բանակին :

Օրհնեալ Կոստանդնուպոլիս , և օրհնեալ Լըժ նոր ամենազօր և ամենայաղթ , որ ըսելով դպրատան անմեղ տղայաց թաթովախոս բարեբանութիւնը , և բահանայից յատուկ և ընթանաւոր արտաւարից և բարկաւորած բարեմաղթութիւնը ,

յանձնել աղատական օկրեսնոյ ապահովութիւնը . որտէք իւրաքանչիւր թող տուաւ որ երկար ժամանակ տակաւն զինքը . ետքը երբոր տեսաւ թէ պատե-
րազմը ընդհանուր դաշնաւորութեան յաջողակ-
էր և յաղթութիւնը պիտի չուշանար , հաճեցաւ
նոյնմբերի 16ին յիշեալ ազգաբարական թղթին
համար փոխադրութիւններ ստաճարկելու . որոնք
երկան քննութեանց կարօտ էին : Եւ յիշեալ ա-
ւարկութիւններ անգի ունեցան և չփութացան
փոխան մը տարու անոնց , ուստի բաւական ժա-
մանակ մնաց , որ Պրայբուրգ և Վուցեռնի նա-
հանգները անձնատուր ըլլան . և վերջապէս նո-
յնմբերի 26ին , Վուցեռնի անձնատուր ըլլալէն
երկու օր ետքը , այսինքն երբոր մասնաւոր դաշ-
նակցութիւնը (սօստրաքէնտ) զտրուելով իւր գլխէն
բոլորովին լուծուելու վրայ էր , Վուցեռնի հաւա-
նութիւն տուաւ վերջապէս մասնակից ըլլալու
խորհուրդի մը , որ հոգ պիտի տանի կարգադրել
Օւկիցեքիի գործքը , ոչ թէ զենքով միջնորդու-
թիւն ընելով , ինչպէս որ կուգէին Վալդիան և
Լատուրիան , այլ միայն բարեկամական կերպիւ , և
առանց կորուզ ըլլալու բռնութիւն բանեցնել :
Եւ ինչպէս Վուցեռնի վարչապետը որ այս բարե-
կամական միջնորդութիւնը ընդհանուր դաշնաւո-
րութեան պատերազմական գործողութեանը ար-
գելք մը չըլլայ , ստիպեց դաշնաւորութեան բա-
նակը , որ շուտով յառաջ բալէ և լրմնացէ , որ
պէտքի կարող ըլլան ըսելու թէ եղած լրմնացած
գործքեր են : Եւ ահա այս կերպիւ աղատական
օկրեսնոյները յաղթական հանգիստացան Օւկից-
եքիի մէջ :

Մտիւ Լիւպովն նախագահութեամբ հաստատու-
ած խորհրդարանը օր ըստ օրէ տիրապետու-
մբով է . բաղադրական խոհեմ և երեւելի անձինք ի-
րենց գեղեցիկութիւնը կը յայտնեն ամէն օր յիշեալ
խորհրդարանին բռնած ձաւթուռն դէմ . որ փոխա-
նակ աղատական օկրեսնոյները պաշտպանելու ,
ընդհանրապէս զանոնք տիրապետելու ջանք կրնէ .
և յիշեալ այսպիսի եղաւ Վալդիայ խորհրդարանին
ընթացքը Օւկիցեքիի մէջ . ուստի այս և ուրիշ
այս օրինակ պատճառայ համար կերեւի թէ յիշ-
եալ տուածին պաշտօնեան (մինիսթր) շատ ժամա-
նակ չանցած պիտի զրկուի իւր բարձր պաշտօնէն :

ՁՈՒԻՑՑԵՐԻ : Բաղադրական պատերազմը վեր-
ջացաւ այս հասարակապետութեանը մէջ , տասն-

գլեց վախ և երկիւղ մը թշնամեաց խումբերուն
մէջ , կորսող լաւի ըրաւ այն բռնաւորներուն գըլ-
խաւորները խան Մահմուտը և Վեալիսան պէյը
որոնք ընդհանուր զօրապետին ձեռքը ինկած յու-
սահատ և ամօթահար , իրենց կենացը խնայել
կրնալէն . և շնորհեց աս մեծադանձ և սքան-
չել յաղթութիւնը նորին կայսերական վեհափա-
սութեան բարձր նշանին և հօգի հրամանին , ո-
րով և ազատեցաւ Հայաստան աշխարհը աս դառն
վճարէն աս անտանելի դերութիւնէն . և կը յա-
սամբ որ , այսուհետեւ կընարգիւ կըրտայծաւանայ ,
և իւր աստվին սքանչելի տեսիլը և գեղեցիկու-
թիւնը կ'ընտանայ շնորհիւ բարեգութեան ուրբան
Վրայիս մերոյ աշխարհաշէն և մարգասէր բնա-
ւորութեանը :

Տեսէք հիմա և մտածեցէք այս աստվիկայ խո-
քի վրայ , որ պիտի ծանուցանեմ ձեզ ամենեւեցուն ,
որ որքան մտածէք , այնչափ աւելի պիտի զարմա-
նաք և ապշիք վեհափառ թագաւորին մերոյ ան-
համեմատ սիրտին և յատուկ խնամքը աւաւելու-
թեանը , որ ունի Հայոց ազգին վրայ . վասնզի նո-
րին կայսերական Վեհափառութիւնը լուրով և ի-
մանալով մեր բաղիստարած աղօթքը և խնդրուած-
քը որ ըրինք աս յաղթութեան համար , և մեր
աւարկութիւնը և անպատմելի խնդրութիւնը ա-

նհիւզ օր բաւական եղաւ բոլորովին նաւաճելու
միտքանեալ եօթ նահանգները , որոնք անաւիկ
էին յաւաւ և Տեղային ըստին նայելով . բայց
և այնպէս զրկեմ առանց պատերազմելու ա-
մէշին ուլ տնձնատուր եղան . ուստի ասկից մեծ
ապրոցոյց կրնայ մը ըլլալ թէ յիշեալ նահանգաց
ժողովուրդը պատերազմ չէին ուզեր , և ընդհա-
նուր դաշնաւորութեան ընթացքէն գոհ էին .
բայց դժբաղբութեամբ խառնայող անձինք բա-
ւական ազգեցութիւն ունեցան բարեմիտ ժողո-
վուրդը զրգուելու օրինաւոր բարձրագոյն կառա-
վարութեան դէմ . և երբոր վտանգը մօտեցաւ ,
խորհիւ փոխան իրենց մասնաւոր ապահովութե-
ան միայն հոգ տանելով :

Բարեկամական միջնորդութեան յայտարար-
թեանը Լատուրիան հինգ տէրութեանց կող-
մանէ արդէն յանձնուեցաւ ընդհանուր դաշնա-
ւորութեան խորհրդարանին . որ գեկտեմբերի 2
ին խիստ օրինաւոր և ազդու պատասխան մը գը-
րեց նոյն տէրութիւններուն ամէն մէկուն առան-
ձին , բայց ի կառավարութեանէն Վուցեռնի . որուն
արտաքց կարգի գետնան վեհափառ սըր Վթթթթ
թագ Վէնիկի Վեռն գտնուելով , խորհրդարա-
նին նախադահ սրտին Օխտեպային հաղորդեց
իւր կառավարութեան դիտաւորութիւնը , թէ
Լատուրիան տէրութեանց ընթացքին մասնակից
ըլլալով ուրիշ նպատակ չունէր , բայց միայն
Հեղեհուցեց ազգին օգուտը և միութիւնը ան-
վիտտ պահել , և թէ այժմ միջնորդութեան ժա-
մանակը անցած կըհամարի , Յիշեալ գրութեանը
մէջ ընդհանուր դաշնաւորութիւնը երկարօրէն
բացատրած և հաստատած է իւր իրաւունքները ,
մասնաւոր դաշնակցութեան ընթացքը պարզա-
պէս ապրտաթութիւն ըլլալը ցուցուցած է .
այլև միաբանեալ նահանգաց անձնատուր ըլլալը
և բաղադրական պատերազմին լրմնալը . ծանուցա-
նելով , կըհետեւցնէ աղտական կերպիւ մը շնոր-
հակալ ըլլալով թէ Հեղեհուրիան այսպիսի բարե-
կամական միջնորդութեան ոչ կարօտ է և ոչ կրնայ
ընդունելու զայն դաշնաւորական պայմանալը
բոլորովին հակառակ ըլլալով : Այս երեւելի գըր-
ուածքին երկարութեանը համար արժան չհամա-

տուել և ոչ շտոյցնել ուղեւոր , և ինքն ալ ուրա-
խակից ըլլալով մեզի . անոյս նայեմբերի 22ին շա-
բաթ օրը իւր աստվակայ սիրտի պաշտօնատար
նեղէն հաւատարմութեան ձեռքը հրաման խըր-
կից նաւատուութեան ի Վատիարքարանս լուրով
« Չիւր աղօթքը և խնդրուածքը » որ ըրիք իմ աս
« բարեկամայ յաղթութեանս վրայ , լուց Վատուած
« և ընդունեց , և շնորհք ըրաւ իմ թագաւորու-
« թեանս այս փառաւոր յաղթութիւնը , որուն
« կըրտաձայի իմ Վատուածաւանդ հպատակներուս »
« կատարեալ հանգստութեանը համար : Արդ »
« դուն Վատիարք բու բոլոր ազգիդ խապար տա »
« և խնայրնես , որ ես ալ ուրախ եմ ձեզի հետ »
« և ընդունելի եղաւ իմ թագաւորութեանս ձեռք »
« կատարեալ հաւատարմութեան սէրը և փափա-
« րքը , և իմ փառաւանդ թագաւորութեանս առջև »
« ներկայութեալ տեսածի պէս եմ ձեռք բարեմալ »
« թաւթեան հանդէսը » որ ըրիք և կ'ընէք : Այս
« տուած ամենաբարին իւր շնորհքը պահպանե-
« ղ ձեզ զամենեւին » :

Չարմալեք այժմ աս սքանչելի մարգասիրու-
թեանը վրայ , որ ունի վեհափառ թագաւորը իւր
հաւատարմ հպատակ ազգոց վրայ , և աս ամեն
տաւաւ բարեբարութեան համար տոն աղոթու-
թեան կատարելէք միաբան խնդրուածովք և

րեցանք թագաւորութեան զայն ապու ամենայնիւ
կը յարգարեմք դադրեցնէ գիտցող մեր համազգի-
ները որպէսզի անգամ մը ոչ բէ անցնեն դայն .
որ Յարսիկայի Վեհափոք լրագրին գեկտեմբերի 2
14 թերթին մէջ հրատարակուած է . և երկրայու-
թիւն չունիմք թէ իրաւունքը ընդհանուր դաշ-
նաւորութեան կողմը պիտի գտնեն :

Վատիարգ միաբանեալ եօթ նահանգաց մէջ օ-
րինաւոր կարգադրութիւններ կը ըլլան . Պրայբուր-
գի և Վուցեռնի բնակիչները նոր մեծ ժողով մը
հաստատուելու համար ընտրութիւններ ըրին , որոնք
ազատական կողման յաջողակ են : Բնդհանուր
դաշնաւորութեան ժողովը դատապարտեց Վե-
շաղէի նահանգը որ 450,000 ֆրանք վճարէ , ըստ
պատմ չէրք մնալ ուղեւոր չուգի իրեն բաժնին
վեհափառ զօրք տալու ընդհանուր դաշնաւո-
րութեանը , ինչպէս որ դաշնակցութեան պարտաւորուած
էր : Թէպէտեւ Վեշաղէին նահանգը Բրուսիայ
տէրութիւնէն ալ կախում ունի և Բրուսիայ թա-
գաւորը Վեշաղէին ինչպէս է . բայց այս նահան-
գը Օւկիցեքիի դաշնաւորութիւնը բաղկացնող
22 նահանգներէն մէկն ալ է . ու անոնց ամենուն
ունեցած պարտաւորութեանցը ինքն ալ մասնա-
կից է , և մէկըմէկու հետ դաշնակցութեամբ կապուած
են : Վեշաղէիս այս գետարութիւնը , ինչպէս որ
կըրտալարեմ Վեշին լրագրին գեկտեմբերի 7-19
թերթին մէջ , յաջողութեամբ վերջացաւ սըր
Վթթթթթթթթթթ Վէնիկի մարդ տիրական միջնոր-
դութեանը . և Վեշաղէին նահանգը հնազան-
դեցաւ դաշնաւորութեան վճարին և յանձնաւոր-
եաւ . հաստատուելու զիշեալ գումարը , որնոր
պատերազմին մէջ մեռնող զինուորաց պրի կնիկ
ներուն , որբերուն և վիրաւորեալներուն տա-
րեկան հասոյթ մը կարգելու պիտի գործածեն :

Օւկիցեքիի գործոց վրայօք մինչև ցայսօր բա-
ւական տեղեկութիւններ ստացած ըլլալով մեր
յարգի ընթերցողները , կըհարցնեմք հիմակ ա-
նոնց թէ , եթէ Յիսուսեանները իրենց կամքով
խաղաղութեամբ ելլին նէ Օւկիցեքիէն , այս-
ցաւալի դիտաւորները և շարքը կըրտասահին
արդեօք , անշուշտ ոչ կրնան ելլէ բաղադրական
բաներու մէջ մտնելու սովորութիւն չունենային

Շնորհակալութեամբ աս Վատուած ըսենք ա-
մէքս միաբանին , կեցցէ բարեգութեան և բարե-
յաղթ չեմբէթու Վուցեռնի Վատիարգ Վեշին խան
Իրենիկու Վայոր և թագաւորութեան . կեցցէ
Տեղեմիս Վալթիս Վալթիս Վալթիս Վալթիս
Թիւ շան մայր նորին վեհափառութեան . կեցցէն
կայսերազարմաւ ծիրանածնու նո Տեղեմիս Վե-
շաղէի Վալթիս Վալթիս Վալթիս Վալթիս
Վեշին հոփանի և օգնական լիցի ի վերայ նորին
վեհափառութեան . զօրացուցէ և կարաւաջուցէ
զարքարարանիւ և զլիւսմափայլ նախաբար տե-
րութեան ի պաշտօն փառաւորութեան իւրեանց
և զողով Հայոց ընդ հովանեաւ քաղաք աշոց
նորին պահեցէ և պահպանեցէ ի խնամս ողոր-
մութեան իւրոյ :

Շնորհք և մարգասիրութեամբ տեսնեմք մերոյ
և Վրդին Յիսուսի Վրդիստի , որ է օրհնեալ
յաւիտեանս ամէն :

Վրդեաւ հանդիտուոր բարեմաղթութեան կոն-
դակ' ընդ հովանեաւ տուք Վատուածանի մայր
եկեղեցոյ ի Վատիարքարանի ամենայն Հայոց որ
ի Վատուածանի 28 նոյնմբերի 1847

նէ, ինչո՞ւ համար Հերոստրատէսն արտաքսելով
աի ու գէլին զսննքը, միթէ ուրիշ կրօնական միա-
բանութիւններ չկան, զորոնք ամէն տեղ և ամէն
տէրութեանց մէջ սիրով կրնա՞ն ընդունիլ. և միթէ ա-
սոնք ալ Հոգւոյն սրբոյ շնորհքը իմաստուն և գի-
տուն անձինք, և զօրաւոր պարիսպ չեն անաս-
տուածութեան դէմ. և ինչո՞ւ համար անոնց վրայ
պարտաւորութիւն չեն ընել կարծեցեալ անաս-
տուածները: (Հոս այս օրինակ են հարցմունքները
որ մէկմէկու կրնեն Լւերոսայի աղատական ծան-
րաբարոյ լրագիրները. սակայն կը գտնուին ուրիշ
լրագիրներ ալ մեծ ձայն ունեցող, բարեկրօն և
պարկեշտ, որոնք շատ համալ խտրելով, բայց
թշնամանօք և կրիւք կը պատասխանեն այսպիսի
բանաւոր հարցմունքներու: (Յետիոններուն մեր
կողմանէ՝ գաղղիացի երեւելի գիտնականի մը ը-
սածը բրիտանիէական հեղութեամբ և խնայողու-
թեամբ կրկնելով կըսեմք. «Երբ որ ինչամանօք և բար-
կոթեամբ իրապասխանեն մեզ, այն ժամանակը ևս առա-
ւել պէտք է համոզուի՞նք ի՞նչ իրաւունքով մեր իրաւունքն է»:

ՁԱՆԱՁԱՆ ԵՒ ԻՐԻՔ

Չմիւսնիւ, 26 դեկտեմբերի:

Քանի մը ժամանակէ ՚ի վեր քաղաքիս կառա-
վարութեան բանտը երկու մահապարտ անձինք
կը գտնուէին, որոնք բերնովին խտաւորանելով ի-
րենց մարդ տապանութեան ուժիրը, մահու գտտա-
պարտուեցան ըստ օրինաց, և բարձրագոյն հրա-
մանաւ ամօցաւ 18ին զլիտուոսեցան՝ մէկը Լալիպա-
լը՝ պաշարը, և միւսը Ինչոստը՝ լրագրողը:
Յունաստանի կառավարութիւնը ներդա-
թիւն խնդրելով՝ Բարձրագոյն Վանքն սրբոն Մու-
ղուրիսին դէմ եղած նախատանալը համար, այս
դժբաղդ վէճը բարձրովն լրացուց, և յիշեալ երկու
տէրութեանց մէջ եղած առջի բարեկամական
կապակցութիւնները նորոգուեցան. ու ստի ամօցաւ
18ին քաղաքիս հեղինական հիւպատոսարանին
գրօշակի սինը նորէն կանգնեցին, որուն վրայ կը
տեսնուէր նոյն տէրութեան դրօշակը:

Ի ՀԱՐՍԱՆԻՍ

Քաղաքիս մէջ Մարտիկոս աղայի Լիւստրեան:

ԻՐԻՔ

- Կ Ենախուզ վերագ մարդկային ազգի
զի՞ ափիւբերան
- Ե զեալ սըրտմըտիս ընդ այս մեծ խորհուրդ
աստուածասահման:
- Յ Երբ յամաւիցիս դու ըզպարտութիւն
լինել խտաւորան,
- Յ Երբ ոչ զըզնացիս ընդ քոյք բըռնութիւն
աշխարհակործան:
- Է ին Լիւստրեան որ հաստեաց ըզմարդ
յիւր ՚ի կերպարան,
- Մ Երբեք իսպառ և կամ ջնջեցե՞
իբրեւ անպիտան:
- Ս Հա դեղ ազդու պարգեւեալ յերկնից
գըթով անասման,
- Տ ուաւ մեղ այն, զոգ ոսկեղնիկ
բիւր բարեաց օճան:
- Թ ագ համատուութեան, պսակ շնորհագեղ,
վերնոյն գրաւական,
- Է ին Լստուծոյ օրհնութեամբ հիւսեալ
՚ի գըլիս մարդկան:
- Մ զի վայելուչ փայլի ՚ի ճակատ
սերբնդոց Հայկեան,
- Ս իրաւոր նըշնա՞ն անըտգիւտ վարուց
արթուն պահապան:

—Միմիքս անուն երեւելի գողը, (որ Կոստանդնու-
պոլիս հաճի Հիւսէին Եֆէնտիին տնէն շատ բան
վերցուցած էր իւր բանիւ մը ընկերներով, որոնց
վրայօք Հայաստանի 76երորդ Թերթը ընդարձակ
տեղեկութիւններ կուտայ): Սիրա և Սլանիկ եր-
թայէն ետքը վերջապէս իրար դարձած ըլլալով,
այս օրերս ձեռք անցաւ, և քաղաքիս կառավա-
րութեան բանտը դրուեցաւ:

—Ինչիմիտէն կը գրեն թէ, նոյեմբերի 27ին գի-
շերը Լուսապազար տէր Մինաս քահանային տունը
չորս գող մտնելով, անոր պրի աղջիկը և մէկ պա-
ռաւ կին մը, (որ այնտեղ գտնուած էր նոյն գի-
շերը) ապաններ են: Լսոնց ցաւալի ազատակէն
յիշեալ քահանան և իւր Թուր կարթնայ և կըս-
կին պառաւ. բայց գողերը ատնց վրայ յարձակ
ուելով, մահու չարի կը լրբաւորեն զքահանային. իսկ
անոր երիտասարդ Թուր բարեբաղդութեամբ
ժամանակ կը գտնէ և կողտալ յիշեալ եղբուն
չործնելուն ձեռքէն. որոնք վախճալով թէ չըլլայ
որ դրոշմները վրայ հասնին, անմիջապէս կը թո-
ղուն կը փախչին: Եւ մարդ տապանները կառավա-
րութեան ձեռք դեռ անցած չեն, և ինչ ազգէ
ըլլան յայտնի չէ:

—Կալիթայի Լիւստրեան լրագրին 116երորդ Թեր-
թէն կիմանալով թէ, յիշեալ մայրաքաղաքին բնա-
կիչ պարոն Յարութիւն Հայրապետ Յարութիւն
եան, որ իւր ըծակին ազնուահի Կատարինէ տիկ-
նոջ հայրենի ժառանգութիւնը ձեռք անցուցած
է, զժրագողութեամբ չլրջալով սիրով և միարանու-
թեամբ վարուիլ անոր հետ, երկպառակութիւն
ծագել է մէջերէն: Ուստի յիշեալ տիկնոր զա-
տառանախան միջոցաւ բողբեր է իւր ամուսնոյն
դէմ պարոն Յ. Հայրապետին Յարութիւն եան,
որ դատաւարտուէր է ևս գարձնելու իւր ըծակ-
ցին Կատարինէ տիկնոջ անոր սեպհական հայրե-
նի ժառանգութիւնը, որուն գումարը 4,56,800
աւովի իրհանձնէ. այսինքն 5,024,800 զուրու:

Իւրօրանիս ր աղբատէր անձն անտարակոյս հոգ-
ւով չարի կը ցաւ ի պոպոխի ընտանի երկրաւարա-
թեան մը վրայ. որուն հետեւ Թիւնները փոք-

ձիւ գիտեմք, թէ միշտ դժբաղդ և վտանակա-
րեղած են, թէ ըստ հոգւոյ և թէ ըստ մարմնոյ:
Վասնորոյ ջիւղեւանդ սրտիս կը պարեմաւորեմ
որ օր յառաջ միաբանութիւնը և խաղաղութիւնը
իրենց մեծագին և ցանկալի բարիքը տարածեն
յիշեալ արժանապարգ երեւելի գերդաստանին վը-
րայ: Մինչոյն բարեմագութիւնը կը ընէ նաեւ
Լիւստրեան իւր հետեւեալ յօդուածով:

Ենթա Մահապարտ և կէս Մաղապետ օրինակ երկրիս առա-
ջին պատահեցաւ այս գեղ յոնց պատմութեան աղբի միւր:
Բայց սրբան առաւել ևս տարած պարտաւորութեամբ հարապար-
կեալ յարաւորութիւն համարեն ճշմարիտ բարեկամացն էլ թէ օրի-
նոց բնութեան և Լստուծոյ անտարկ զարմանք, զհաշտութիւն
և խաղաղութիւն տնտեսի յօդուած անձանց և զաւարտ իրենց
Որ է մեծ պարծանք, յաղթել կրկն, և զտառանոյ ամօթ առ-
նել. թէ անպիտան աստուածայն ծովիս զայսրոն մեծ հարստա-
թիւն: Մէք բարձրով սրտիս զԼստուած ՚ի բարձուտու տարակն
շնորհէ զհաշտութիւն և զխաղաղութիւն երեւելի գերդաստանիս
պարկէ ՚ի փառս անուան իւրոյ:

ԼՈՒՆԻՏԵԼԸ ԼՈՒՆԻՏԵԼ

Չմիւսնիւ, 26 դեկտեմբերի:

Լւերոսայի շարունականերու լուրերուն պատ-
ճառաւը Լիւստուրի ամէն տարանքները առհա-
սարակ հանդարտութեան մէջ կը գտնուին և գի-
նէրը իրենց վրայ են:

Լիւստրեան: Ենթա շարթու և այս շարթու քանի
մը կողով ծախուեցաւ 83 զուրու չի չէքին: Լիւստ-
րայի գեկտեմբերի 6էն կը գրեն թէ 12 չէքին
լիւստրան (144 տիրէ մը) առնող չիւր:

Լիւստրայ: (Ոտեպիս համար 250 հաւի չափ ծա-
խուեցաւ. 233—242 զուրու չի խանթարը:

Փալատ: Լիւստրայ տեսակը գիւրաւիւծաւ է
55—58 զուրու չի խանթարը. թիւստու տեսակին
գինը 88—90 զուրու չէ:

Ղեկի: Վերջի վաճառմանը 15 1/2 — 16 1/2 զու-
րու չի եղաւ հօխան. բայց մէկ մաս տարանք ու
նանկացեալ վաճառականի մը քաղաքիս մաքա-
տունը աճուրդը (մէղաթ) ելաւ և 14—15 զուրու
չի ծախուեցաւ:

Տիւ: Ենթա շարթու գրեթէ 3000 քուրծ
վաճառուեցաւ 180—190 զուրու չի խանթարը ըստ
տեսակին: Լիւստրայի վերջի լուրերը 39 1/2—40 չէ-
քին կը շանակեն այս ապրանքին գինը:

Լիւստրեան: Լիւստրայ տեսակը մէջ է և հա-
զիւ թէ 65 փարայի կը ծախուի հօխան:

Լիւստրայ: Օրտու առնող չիւր, ցորենին այսօր
ուան արժէքը նաւուն մէջ աւանդելու պայմա-
նաւ (Ֆրանքապօրոս) 17—20 զուրու չէ քիլին ըստ
տեսակին: Իսկ գարիին գինը 8—9 զուրու չէ քի-
լին՝ նմանապէս նաւուն մէջ աւանդելու պայմա-
նաւ: Մարտոքին ամենն ին չծախուելով, գին մը
չեմը կը նար նշանակել:

Միւս ապրանքները ամենքն ալ գրեթէ միևնոյն
վիճակի մէջ կը գտնուին, ինչպէս որ մեր նախըն-
թաց Թերթով ծանուցեր էմք:

ՁԱՆԱՁԱՆ ԵՒ ԻՐԻՔ

Վալը սրբոյ առաքելոյն Պետրոսի և Պաւլոսի փոխալով
Բոլիւնը ԸԼԱՄԸ, քաղաքիս ալ գային Կոգաբարձոսայ
փոքրեւորութեամբ սորբ Սիւրիանոսի եկեղեցոյն մէջ Լան-
դիստոր պաշտօն և պապարագ պիտի. մաքոյցութիւն վան-
հանգաբան Կոգոնց վաճառակալ Պաւլոսի և Պետրոս
ափրային Լոստոֆեանց զիւրաւարի կարգապիւ իւրաց
Գլխաւոր Բարեբարաց սորբ Մետրոպոլիտանայրոյն և Պապա-
րագը ԸԼԸՆԱՅԻՆ Եպիս Բուր ժողովուրդը յիշեալ Գլխաւոր
կը խաւարէ. ուրպէլ յառաջադէմ աշակերտներէն մէկը
Ճաւ մը պիտի կարդայ ՚ի յշտապի մեծամեծ երախտայ
յիշեալ մեծահաւքաւ հանգոյցելոյ:

Հրատարակել և տէր լրագրիս:

Լոստրայի Լ. Պալատարեան: